

רשאים לאכול הבשר ואין הבעלים מתכפרים כדלהלן – לכך חייב להקטירם, כדי שיתכפרו הבעלים. [ויש להוסיף סברה, מאחר ועשה שיש בו כרת דוחה עשה דהשלמה, אם כן יש אפשרות על פי הדין להקטיר האמורים היום, ושוב אינם כמי שנטמאו או שאבדו. עפ"י משאת המלך, עע"ש]. (עפ"י חזון איש או"ח קכד).

עוד יש לומר, אין הכי נמי, כשהתירו בערב פסח אינו מקטיר האימורים אלא מעלם ומלינם בראשו של מזבח עד בקר שני. וכשאמרו 'יבוא עשה דפסח וידחה עשה דהשלמה' – היינו קודם שהסיק שמעלה ומלינה, אבל לפי האמת אכן אין כאן דחיית איסור (עפ"י חזו"א מנחות לג, ד).

'מעלה ומלינה בראשו של מזבח'. מו"מ בדברי רש"י כאן – ע' משנה למלך תמידין א; שו"ת ושב הכהן – שאלת הכהנים; מנחת חינוך ז; חזון איש ובחים יט, מד ומנחות לג, ד; דובב מישרים ח"ג קכג; חדושי ר' שמואל פסחים טו; בית ישי סו"ס"י קכ; שפת אמת בד"ה ועוד, דבר שמואל.

'זה בנה אב לכל חטאות שיהו קודמות לכל עולות הבאות עמהן'. בכללות דין זה, ע' בספר זכר יצחק ל; 'חדושי הגר"ח על הש"ס'; אבי עזרי (קמא) מעשה הקרבנות יד, ה; ברכת מרדכי ח"א ו; משיב דבר ח"ה ד; חונן דעה יומא עמ' תכה.

(ע"ב) 'הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים'. בענין מעלת אכילת הקרבנות – ע' בספר עשרה מאמרות 'אם כל חי' כז; רוח חיים אבות ג, ד; מכתב מאליהו ח"ג עמ' 109.

'... הוא מותיב לה והוא מפרק לה: כשנתתו ר'. רש"י מפרש: כיון שנזרק הדם קודם התמיד, שוב אין איסור להקטיר אחר כך שכבר נחשב כמושלם על תמיד של שחר. ולשון 'כשנתתו ר' קשה לפירוש זה שהרי גם מתחילה ידענו שמדובר בקרבן שנשחט ונזרק דמו קודם התמיד ואין כאן אוקימתא חדשה, ואם כן היה לו לומר 'משום שכבר נראו להקטרה'. ומשמע שבאמת מצוה להקטיר האימורים קודם התמיד כדי להשלים על תמיד של שחר, אלא רק אם אירע שנתתו אחר התמיד – מקטירם כל הלילה. ואולי דין זה גופא למדנו מן המקרא הזה, לא ילין חלב חגי עד בקר – הא כל הלילה ילין, אבל ללא גילוי הכתוב היינו סוברים שאף בדיעבד אסור להקטיר בלילה אפילו נזרק הדם מקודם, כי אין זה נחשב מושלם על תמיד של שחר. ואפשר בדרך אחרת; גם בקושיא ידע המקשה שאם נזרק הדם מקודם מותר להקטיר בלילה, אלא שהוקשה לו, כיון שלא יתכן שנשחט לאחר התמיד שהרי נאמר 'עליה השלם' וודאי נשחט ראשון, אם כן בדין הוא להשלים הקטרתו קודם התמיד שהרי התחיל במצוותו. ומתק' 'כשנתתו ר' ולא הקטיר מקודם כפי הסדר הראוי (עפ"י חזון איש מנחות לג, ט).

כפירוש הראשון צדד הרא"ם (ר"פ צו). ועוד צדד לומר שגם לאחר הקרבת התמיד יש להקטירם קודם הקטרת אברי עולת התמיד. וע"ע בית הלוי ח"א לד, ו.

דף ט

'לשמו ושלא לשמו'. הגם שאין לימוד מיוחד על כך, לפסול עירוב מחשבות של 'לשמו ושלא לשמו' – אפשר שדין זה סברה הוא, שהרי כל קרבן סתמו לשמו ואעפ"כ כחשב שלא לשמו, הוציאה מחשבת

'שלא לשמו' מן ה'לשמו' הקיים בסתמא, אם כן הוא הדין כשאמר בפירושו לשמו ושלא לשמו (קרבן אורה וזבחים יג ע"פ הגמרא דלהלן).
ע' באריכות בענין 'לשמו ושלא לשמו' בחדושי ר' אריה לייב ח"ב ב.

זקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה. בחדושי הגר"ח הלוי (קרבן פסח ב,ו ד"ה אכן) דייק מלשון הרמב"ם (פסוה"מ טו,י): 'וזאת המחשבה שחישב בשעת שחיטה, הרי הוא כאילו חשב בשעת זריקה, ולפיכך פסולה' – משמע שביסוד הדין צריך דבר הפוסל באותה עבודה שחשב עליה, וכשחשב בשחיטה לזרוק דמה שלא לשמה, הרי זו מחשבת-פסול של זריקה ולא של שחיטה, אלא שהתחדש שמחשבת-פסול של זריקה יכולה לפסול גם אם חשבה בשעת שחיטה.
לכאורה נראה שאין כוונת הגר"ח לומר שהפסול חל בשעת הזריקה, אלא הזבח נפסל מיד כשחשב, רק כוונתו שמחשבה זו היא מחשבת-פסול של זריקה ולא של שחיטה. (וצ"ע בהבנת החזו"א בגליונותיו שם את שיטת הגר"ח. ובמקדש דוד נקט שפוסל בזריקה והקשה על כך ממה שהגמרא משהו זאת לעירובי מחשבות. וע"ע באבי עזרי (חמישאה) פסוה"מ טו,א, ובהערות המובאות בסוף ספר הפלאה (עמ' שעו במהדורה החדשה) אות ד).

ולפי זה יש לומר שאם חשב בשחיטה שיקבל או יוליך במחשבה לזרוק שלא לשמה – לא פסל, שהרי עתה לא חשב על הזריקה אלא חשב לחשוב (– לומר בפה, לדעת כמה מהראשונים) בקבלה על הזריקה, והרי עצם המחשבה לחשוב בזריקה – אינה בגדר מחשבה הפוסלת כאמור, אלא שנתחדש שמחשבת זריקה מועילה לפסול כבר עתה, אך אין לנו לחדש שמחשבה על מחשבת-זריקה תפסול.

אך אם ננקוט שגדר הדין הוא שמחשבה בשחיטה על הזריקה היא עצמה מחשבת-פסול של שחיטה, יש לומר שגם מחשבה על מחשבה זו ג"כ פוסלת, כי מה חילוק יש בין מחשבה-פוסלת זו למחשבה-פוסלת אחרת (ונראה לכאורה שכך נקט החזו"א וזבחים א,יב. וכן מוטו בשם הגר"י להוכיח מהסוגיא בזבחים י שדין 'מחשבין מעבודה לעבודה' שייך אף בשוחט לע"ז, ושם נראה שאין מקום למחשבת פסול של זריקה בשעת שחיטה אלא ודאי הכוונה לומר שנקראו 'זבחי מתים' גם כשחשב בשחיטה על הזריקה, א"כ משמע שמחשבת שחיטה היא).

אך יתכן שאין לזון כלל ב'מחשבה לחשוב', שהרי כשחושב לחשוב שהזריקה תעשה במחשבה פסולה – כבר עתה דעתו שהזריקה תעשה במחשבה פסולה ופוסל. אלא אם נאמר שמחשבה הפוסלת בקדשים אינה מחשבה על תוכן הדברים אלא מחשבה מילולית, ואין למחשבה אלא תיבותיה, וכבר דנו בדבר אחרונים.

בקרבן אורה הראה מקור לדברי הרמב"ם, שהרי זה כאילו חישב בזריקה – מדברי הירושלמי (כאן). שאין דין 'מחשבין מעבודה לעבודה' אלא באופן שאילו היה חושב אותה מחשבה בזריקה היה פוסל, אבל מחשבה שאינה פוסלת בזריקה עצמה אינה פוסלת בשחיטה כשחשב אז על הזריקה, כגון מחשבת 'שלא לאוכליו' בפסח, ששחט ע"מ לזרוק במחשבה זו.
ויתכן שזה דלא כשיטת הבבלי שמקור דין זה הוא מפיגול (ע' וזבחים י), שלפי"ז הרי זה פסול בעצם העבודה שהוא עסוק בה. אך להירושלמי הפסול הוא בעבודה שחשב עליה – כן באר גם באחיזעור ח"ב ל,ד. וע"ע בשו"ת בית זבול ח"א יז,ה.
וע"ע בכל הענין בגליונות החזו"א על הגר"ח; 'חדושי הגר"י' – זבחים ט-י; מקדש דוד, קונטרס בעניני קדשים ד,ג; קהלות יעקב וזבחים ו,ב; אבי עזרי בסוף ספר הפלאה, עמ' שעו במהדורה החדשה; בית ישי קיב, ב קיד, א; ברכת מרדכי ח"ב יב,ד-ה; שו"ת שבט הלוי ח"א קס וח"ג צח וח"ז נא,ט-י; דבר שמואל.

(ע"ב) ... ואמר לי: לא, אם אמרת בשלא לשמו שכן נוהג בכל הזבחים, תאמר בלשמו שכן אינו נוהג בכל הזבחים אלא בפסח בלבד. יש לשאול, הרי 'שלא לשמו' המכשירו בשאר ימות השנה גם כן אינו נוהג בכל הזבחים, ואם כן יש להשוות ולומר, כשם שבזמנו אין 'לשמו' הנוהג בכל הזבחים מוציא מידי 'שלא לשמו' הנוהג בכל הזבחים, כמו כן שלא בזמנו, לא יוציא 'שלא לשמו' שאינו נוהג בכל הזבחים, מידי 'לשמו' שאינו נוהג בכל הזבחים?

ויש לומר ש'שלא לשמו' המכשיר, אין נחשב שאינו נוהג בכל הזבחים שהרי כל הזבחים כשרים שלא לשמן חוץ מפסח וחטאת, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה (עפ"י מהרש"א. ע"ש).

וצ"ב, הלא בכל הזבחים אינה מחשבה המכשיר אלא שאינה פוסלת. ועוד, הלא אנו מחשבים מחשבת 'שלא לשמו' כנוהגת בכל הזבחים לפסול, וכיצד נחשיבנה להכשיר.

ואולי יש לתרץ על פי מה שייסד הגר"ח (כדלהלן) שמחשבת 'שלא לשמו' היא מחשבה הפוסלת, בדומה למחשבת פיגול, ואין הפסול משום העדר 'לשמו', אם כן כאשר חושב בזמנו לשמו ושלא לשמו, הלא עירב מחשבה הפוסלת ולכך פסל, אבל מחשבת 'לשמו' שלא בזמנו אינה מחשבה הפוסלת [שהרי 'לשמו' אינו פוסל בכל הזבחים, אדרבה הלא הכשרם בכך], אלא הקרבן פסול משום העדר עקירה, הלכך כל שעירב עמה מחשבת 'שלא לשמו' – הכשיר, שהרי חשב מחשבת עקירה (שו"ר כן בשפת אמת, ע"ש).

לפי הסבר זה אין מקום לקושית הרש"ש ולקושית הדבר-שמואל, ע"ש.

'אמר רבא: פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו כשר, דהא סתמו לשמו קאי ואפילו הכי כי שחיט ליה שלא לשמו כשר, אלמא אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו, כי שחיט נמי לשמו ושלא לשמו אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו'. יש לשאול על השוואה זו; והלא כששוחט שלא לשמו אין כאן 'סתמא לשמו', ומה הדמיון לעירוב מחשבת לשמו ושלא לשמו?

מכאן ומכמה מקומות נוספים הוכיח הגר"ח מבריסק שענין זה שהזבחים סתמן עומדים לשמן, הרי הוא חלות דין בגוף הקרבן, וגם אם האדם חושב 'שלא לשמו' לא נפקע ה'סתמא לשמה' שבקרבן. ומחשבת שלא לשמו הפוסלת, לא משום עקירת ה'לשמה' והעדרה מהקרבן אלא הריהי כשאר מחשבות הפוסלות, כגון שמחשב לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו. ולפי זה מובנת ההשוואה בין 'סתמא ושלא לשמו' ל'לשמו ושלא לשמו' (עפ"י חדושי מרן רי"ז הלוי מעשה הקרבנות ד, יא. ויסוד הדברים ידוע בשם אביו, הגר"ח).

ונשאו ונתנו בענין זה בארוכה חכמים אחרונים, ויש חולקים על יסוד זה – ע' קובץ שעורים ח"א לעיל לה וח"ב כב; שו"ת אחיעזר ח"ג נא, ד; חדושי ר' אריה לייב מאלין ח"ב א; קונטרס יונת אלם לגר"ח קרפילוב, עמ' 23; אבן האול; חזון יחזקאל זבחים א, א; שבת מיהודה עמ' תסח; ברכת מרדכי ח"א ת, ב; ח"ב כא, ב. וע"ע באריכות בספר בית ישי קיב.

יש (מהג"ל) שהקשו מדברי התוס' במנחות (מב): שכתבו להוכיח מדין 'לשמו ושלא לשמו' בקרבנות לענין ציצית. ולשיטת הגר"ח צריך באור, הלא דוקא בזבחים יש ענין מחשבה הפוסלת, ומה ראייה לציצית שהפסול שם אינו אלא מצד העדר 'לשמה'. ושמעתי לפרש (ממו"ר הגרמ"מ פרבשטיין והגר"ש כץ שליט"א) שאף לשיטת הגר"ח שהפסול משום 'מחשבה הפוסלת', רק מחשבה כזאת שהיא עוקרת את הלשמה מצד תכנה וענינה, רק היא זאת שפוסלת, לא המחשבה גרידא שחשב לשם קרבן אחר, וזו ראיית התוס' שמחשבת 'לשמו ושלא לשמו' הרי היא מפקיעה את ה'לשמה'.

ובזה יש לישב גם דברי התוס' במנחות מז. (ד"ה עד) הנראים לכאורה כסותרים ליסוד הגר"ח.

בספר אבי עזרי (קמא, פסוה"מ טו, ד; תנינא, ציצית ב, ג) כתב להוכיח, שאף כי לענין זה שלא עלו לשם חובה גדר הדין משום 'מחשבה הפוסלת', לענין פסול הקרבן בחטאת ובפסח גורת הכתוב לפסול משום העדר לשמה [וכ"כ בשו"ת דובב מישירים (ה"ג קלג). וכ"כ בספר בית ישי (קיב)]. והביא שם שיש שכתבו בדיוק להפך]. ובאר לפי זה את השוואת התוס' לציצית, שהוכחתם מתייחסת מדין פסח וחטאת.

וע"ע במובא ביוסף דעת מעילה ד:

'איבעיא להו פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים מהו, שינוי בעלים כשינוי קודש דמי ומכשיר ליה או לא...'. אם נפרש טעם הדבר שהשוחט את הפסח בשאר ימות השנה שלא לשמו כשר, משום שהמחשבה לשם קרבן אחר עוקרתו משם פסח מצד עצם תכנה של המחשבה, אין מובן מה טעם